

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

2013/1 BSF 14 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om kommunale og regionale valg

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 24. oktober 2013 af Morten Marinus (DF), Mikkel Dencker (DF), Finn Sørensen (EL), Frank Aaen (EL), Simon Emil Ammitzbøll (LA) og Ole Birk Olesen (LA)

Forslag til folketingsbeslutning

om ændring af lov om kommunale og regionale valg

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2013 at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om kommunale og regionale valg, således at d'Hondts fordelingsmetode erstattes af største brøks metode i forbindelse med mandatfordelingen ved kommunal- og regionsrådsvalg.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 119 fra Folketingsåret 2006-07, fremsat af Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Enhedslisten. Bemærkningerne er ændret i forhold til B 119. Der henvises til Folketingstidende 2006-07, A, B 119 som fremsat, side 6782 og 6789, og F, møde 81 side 5960 ff, 1. behandling og B 119.

Forslagsstillerne ønsker, at mandatfordelingsmetoden ved kommunale og regionale valg ændres, således at største brøks metode fremover erstatter d'Hondts metode. Den nuværende fordelingsmetode ved lokalvalg, d'Hondts metode, har en tendens til at favorisere de største partier på bekostning af de mindre partier og lister, der stiller op ved valgene. Ved valg til Folketinget fordeles tillægsmandaterne efter største brøks metode. Fordelingen af tillægsmandater udligner dermed resultatet på landsplan, således at partierne opnår det antal mandater, der svarer til deres andel af stemmer.

Ved d'Hondts metode fordeles mandaterne et efter et. Ved største brøks metode fordeles mandater efter, hvor mange stemmer partierne har fået. De nærmere regler vedrørende opgørelse af stemmer i forbindelse med folketingsvalg fremgår af bekendtgørelse af lov om valg til Folketinget, LBK. Nr. 128 af 11. februar 2013. Reglerne for mandatfordelingen ved lokalvalg fremgår af bekendtgørelse af lov om kommunale og regionale valg, LBK nr. 127 af 11. februar 2013.

Formålet med forslaget er således i videst muligt omfang at opnå fuld forholdsmæssig repræsentation i forbindelse med lokalvalg, således at ingen partier, lister eller valgforbund opnår flere mandater end det antal, stemmetallet berettiger til.

Største brøk

Her er et eksempel på fordeling af mandater efter største brøks metode: Hvis der skal fordeles 11 mandater, og der skal 10 stemmer til et mandat, og tre partier (A, B og C) har fået henholdsvis 90, 12 og 8 stemmer, fordeles de første 10 mandater med 9 til A og 1 mandat til B. Tilbage er et mandat som tildeles C, fordi parti C med 8 stemmer har den største brøk (se tabel 1) og dermed er tættere på det resterende mandat end parti B, som kun har 2 stemmer tilovers, og parti A, der slet ikke har nogen. Metoden kaldes største brøks metode, fordi man fordeler mandaterne ved at dividere partiernes stemmetal med det antal stemmer, der skal til for at få et mandat. Det parti, der har den største brøk, når de hele mandater er fordelt, får det ekstra mandat. I dette eksempel var det parti C.

Tabel 1

Parti	Mandatfordeling uafrundet – største brøks metode	Mandatfordeling – største brøks metode	Mandatfordeling – d'Hondts metode
A	$90 / 10 = 9,0$	9	10
B	$12 / 10 = 1,2$	1	1
C	$8 / 10 = 0,8$	1	0

d'Hondts metode

d'Hondts metode har været anvendt ved kommunalvalg siden 1909. Den anvendes endvidere ved regionsrådsvalg, europaparlamentsvalg og menighedsrådsvalg. Tidligere blev den også anvendt ved amtsrådsvalg. Her er et eksempel på fordeling af mandater efter d'Hondts metode: Ved denne metode fordeles mandaterne et efter et. Det første mandat går til partiet med det højeste stemmetal. I ovenstående tilfælde er det parti A. Inden man fordeler næste mandat, deler man A's stemmetal med to ($90 / 2 = 45$). Med 45 stemmer får A også det andet mandat. Det tredje mandat går også til A ($90 / 3 = 30$). Det gør det fjerde ($90 / 4 = 22,5$), det femte ($90 / 5 = 18$), det sjette ($90 / 6 = 15$) og det syvende også ($90 / 7 = 12,9$). Med 12 stemmer får parti B det ottende mandat ($12 / 1 = 12$). Det niende mandat går til A ($90 / 8 = 11,25$). Det

gør det tiende og elvte mandat også – ($90 / 9 = 10$) og ($90 / 10 = 9$). Havde der været flere mandater, havde A også fået det tolvte mandat ($90 / 11 = 8,18$). Parti C ville først have fået et eventuelt trettende mandat ($8 / 1 = 8$).

Kommunalvalget 2009

Brugen af d'Hondts fordelingsmetode har medført, at ét parti har sikret sig absolut flertal flere steder i landet i forbindelse med diverse kommunalvalg, på trods af at det pågældende parti har fået under halvdelen af de afgivne stemmer. Ved det seneste kommunalvalg i 2009 var dette eksempelvis tilfældet i Gentofte Kommune og Varde Kommune. Efter anmodning fra MF Morten Marinus har Økonomi- og Indenrigsministeriet foretaget en beregning af hvorledes mandatfordelingen i en række kommuner ville have set ud, hvis største brøks metode var blevet anvendt i stedet for d'Hondts fordelingsmetode. Nedenfor er givet et par eksempler på den *uretfærdige* fordeling af mandater, som d'Hondts metode medfører i forhold til største brøks metode. Alle nedenstående mandattal stammer fra Økonomi- og Indenrigsministerens besvarelse af KOU alm. del – spørgsmål 120 fra folketingsåret 2011-12.

Eksempel 1: Københavns Kommune

Ud fra tabel 1 »København« fremgår det, at Socialdemokraterne fik tildelt 17 mandater. Største brøks metode havde medført 16 mandater. Partiet fik således et mandat for meget set i forhold til stemmetallet. Venstre og SF opnåede ligeledes et ekstra mandat ved brug d'Hondts metode. De tre tabere var i denne sammenhæng Demokratisk Fællesskab, Liberal Alliance og Christiania Listen, som alle ville have opnået et enkelt mandat, hvis største brøk havde været anvendt ved mandatfordelingen. Tre af de fire største partier scorede således et ekstra mandat i København på bekostning af tre af de mindre partier, som ville have opnået repræsentation, hvis største brøks metode havde været anvendt.

Eksempel 2: Frederiksberg Kommune

Ud fra tabel 2 »Frederiksberg« fremgår det, at De Konservative ville have fået to mandater færre og Socialdemokraterne et mandat færre ved anvendelse af største brøks metode. Disse tre mandater blev taget fra Radikale Venstre, SF og Dansk Folkeparti.

Eksempel 3: Gentofte Kommune

Tabel 3 viser, at et parti – De Konservative – opnåede et flertal på 10 mandater ud af 19 mulige, til trods for at de kun fik 45,51 pct. af stemmerne. De Konservative og Socialdemokraterne ville hver især have fået et mandat færre ved anvendelse af største brøk. Taberne var Dansk Folkeparti og Gentofte-listen.

For flere eksempler henvises til økonomi- og indenrigsministerens besvarelse af ovenstående spørgsmål. Den kan ligeledes henvises til B 119 fra folketingssamlingen 2006/07 for tidligere eksempler. Det fremgik heraf, at et parti opnåede mandatflertal i en kommune ved kommunalvalget 2005, selv om partiet fik mindre end halvdelen af stemmerne.

Afsluttende bemærkninger

Det fremgår meget tydeligt af valgresultatet i ovenstående kommuner, at når d'Hondts fordelingsmetode benyttes til at fordele mandater ved et valg, favoriseres de største partier. Fordelingen af byrådsmandater i ovenstående eksempler illustrerer dette meget tydeligt. Ovenstående eksempler og de resterende eksempler i Økonomi- og Indenrigsministeriets beregninger viser, at det som en altovervejende hovedregel er de små partier, der må afgive mandater til de største partier, når d'Hondts metode anvendes i stedet for største brøks metode. Denne problematik har været velkendt længe, og har været fremhævet af en række valgforskere herunder professor i statskundskab ved Aarhus Universitet Jørgen Elklit, som har redegjort for problematikken i en række artikler i Frederiksborg Amts Avis kort efter valget i november 2005, hvor han bl.a. udtaler: »Der er fordele og ulemper ved alle valgsystemer, men her synes jeg klart, der er flere minusser end plusser. Vi har behov for en åben debat om det kommunale valgssystem, og jeg mener i høj grad, der bør gøres op med d'Hondts metode, der favoriserer de store partier. Alt for tit ser vi i dag byråd,

hvor sammensætningen af mandater ikke afspejler valgresultatet. Der er flere andre metoder, der sikrer en langt bedre overensstemmelse mellem mandat- og stemmetal« (Jørgen Elklit, Frederiksborg Amts Avis den 24. november 2005: »Brug for et nyt valgsystem«).

Det er i demokratiets interesse, at den metode, der benyttes ved fordeling af mandater, er så retfærdig som overhovedet muligt og i videst mulige omfang afspejler stemmeafgivningen. Desværre er der ulemper ved de fleste fordelingsmetoder, herunder også den største brøks metode. Ved brug af d'Hondts metode tæller alle stemmer ikke lige meget, idet der oftest skal færre stemmer til at sikre et mandat til et stort parti, end det er tilfældet for små partier. Ulempen ved største brøks metode drejer sig hovedsageligt om problemer relateret til konstituering efter valget, idet det antages, at d'Hondts metode vil give et mere handlekraftigt byråd, netop fordi de store partier står stærkere og derfor ikke i samme grad behøver at tage hensyn til små partier og lister. Der er dog ingen tvivl om, at største brøks metode giver en langt mere retfærdig fordeling af mandaterne end d'Hondts metode. Derfor benyttes største brøks metode også ved fordelingen af tillægsmandater ved folketingsvalg. Største brøks metode sikrer, at intet parti får flere mandater, end deres stemmetal berettiger til. Derfor er største brøks metode også den stemmefordelingsmetode, der er mest demokratisk, idet den sikrer, at alle stemmer tæller lige meget. Kommunalvalget i november 2013 bør være sidste gang man benytter d'Hondts metode.

Skriftlig fremsættelse

Morten Marinus (DF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om kommunale og regionale valg.

(Beslutningsforslag nr. B 14)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.